

EENUM – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

Als er een lijst bestond met meest romantisch gelegen kerken, dan zou Eenum in de top tien staan. De wierde van Eenum is een van de hoogste van de Ommelanden. Door de afgegraven kanten komt de hoogte nog beter tot zijn recht, al was dit voor de kerk rampzalig. In 1845 moest de halfronde apsis worden afgebroken. Ook de toren staat meer dan een meter uit het lood.

De kerk van Eenum behoort tot de oudste bakstenen kerken van Groningen, gebouwd in het laatste kwart van de twaalfde eeuw. Oorspronkelijk moet ze sterk geleken hebben op die van Marsum en Oosterwijtwerd. Aan de zijmuren zijn nog resten te zien van de oorspronkelijke kleine vensters evenals van een lang spaarveld dat net als in Marsum de volle breedte van het schip besloeg. Net als de kerk in Oosterwijtwerd had de middeleeuwse kerk van Eenum geen toren. De westtoren werd in 1710 opgetrokken. De klok die erin hangt, dateert uit 1410 en werd in 1823 overgebracht uit Oosternieland toen de losstaande toren daar werd afgebroken.

Op basis van pastoorzegels uit de periode 1448-1502 zou Andreas als patroonheilige kunnen worden aangewezen (O.D.J. Roemeling).

Restauratie

Tijdens de restauratie in 1975-76 kwamen op de schipwanden enkele schilderijen aan het licht. Een tempelvorm op de noordwand en een wijdingskruis, een zuil en een stervorm op de zuidwand. Binnen de ster staat in Nederduits geschreven: 'salich sint si die hier vergaren die Godes woort horen en dat bewaren'. De schilderijen dateren waarschijnlijk uit de periode rond de Reformatie, maar het wijdingskruis zal ouder zijn.

Interieur

Het door een vlak balkenplafond gedekte interieur is volgens 19e-eeuws patroon ingericht, met de preekstoel uit 1654 voor de oostwand. De kuip is een prachtig voorbeeld van de late renaissancestijl. De panelen zijn voorzien van sleutelstukken in de vorm van slangachtige wezens. Aan weerszijden van de preekstoel hangt een collectezak met belletjes, die in slaap gedommelde kerkgangers bij de collecte moesten wekken. In de hoeken staan twee 17e-eeuwse schotten met een open bekroning, die oorspronkelijk samen de koorafscheiding vormden. Voor de koorafscheiding staan voorname banken die uit 17e-eeuwse onderdelen zijn samengesteld. De noordelijke bank draagt de wapens van Lewe en Coenders. Tussen de banken en rondom de preekstoel wordt door een sierlijk halfrond doophek een forse dooptuin afgeschermd.

Orgel

Het eenklaviersorgel werd in 1704 gemaakt door de beroemde orgelbouwer Arp Schnitger en behoort tot de best bewaarde Schnitger-orgels in Noordwest-Europa. Blijkens de gesneden wapens van Alberda-Jarges en Horenken/Van Isselmuden op de balustrade betrof het een schenking van edelman Reindt Alberda en zijn echtgenote Johanna Horenken. Een opschrift in het Latijn maakt melding van beide schenkers als 'een zeer nobele heer' en 'zijn zeer genereuze echtgenote', maar rept met geen woord over de beroemde orgelmaker.

Gedenksteen

Dat Reindt Alberda zich zeer van zijn stand bewust was, blijkt ook uit een pompeuze gedenksteen die tijdens de restauratie in de muur achter de preekstoel werd ontdekt en die nu in de noordwand is ingemetseld. De steen draagt in het midden een lange inscriptie waarin alle eretitels van de in 1724 overledene edelman worden opgesomd. Boven de inscriptie wordt het wapenschild Alberda-Jarges opgehouden door twee leeuwen. Aan weerszijden zijn in twee rijen van vier in totaal zestien

kwartierwapens afgebeeld, die het nobele voorgeslacht van Reindt Alberda in herinnering roepen. Alle wapengekletter wordt onderaan afgesloten met de woorden: mors ultima linea rerum (de dood is de eindstreep der dingen).

In de kerk hangt een leitje met daarop met krijt geschreven: `Blied dat joe der binnen'. Blij dat je er bent. Welkomeer wordt het niet.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

© SOGK 2020